

ENARRATIO

IN PSALMUM CXLVIII.

Sermo ad plebem.

I. MEDITATIO præsentis vitæ nostræ in laude Dei esse debet : quia exultatio sempiterna futuræ nostræ vitæ, laus Dei erit : et nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ, qui non se ad illam modo exercuerit. Modo ergo laudamus Deum : sed et rogamus Deum. Laus nostra lætitiâ habet, oratio gemitum. Promissum est enim nobis aliquid, quod nondum habemus ; et quia verax est qui promisit, in spe gaudemus : quia tamen nondum habemus, in desiderio gemimus. Bonum est nobis perseverare in desiderio, donec veniat quod promissum est, et transeat gemitus, succedat sola laudatio. Propter hæc duo tempora, unum quod nunc est in tentationibus et tribulationibus hujus vitæ, alterum quod tunc erit in securitate et exultatione perpetua, instituta est nobis etiam celebratio duorum temporum, ante Pascha et post Pascha. Illud quod est ante Pascha, significat tribulationem, in qua modo sumus : quod vero nunc agimus post Pascha, significat beatitudinem, in qua postea erimus. Ante Pascha ergo quod celebramus, hoc et agimus : post Pascha autem quod celebramus, significamus quod nondum tenemus. Propterea illud tempus in jejuniis et orationibus exercemus, hoc vero tempus relaxatis jejuniis in laudibus

agimus. Hoc est enim, « Alleluia, » quod cantamus : quod latine interpretatur, ut nostis, laudate Dominum. Ideo illud tempus ante resurrectionem, hoc tempus post resurrectionem Domini est. Quo tempore significatur vita futura, quam nondum tenemus : quia quod significamus post resurrectionem Domini, tenebimus post resurrectionem nostram. In capite enim nostro nobis utrumque figuratum est, utrumque demonstratum est. Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, quia oportet laborare, et tribulari, et ad extremum mori : Resurrectio vero et clarificatio Domini ostendit nobis vitam, quam accepturi sumus, cum venerit retribuere digna dignis, mala malis, bona bonis. Et quidem modo mali omnes cantare nobiscum possunt, « Alleluia : » si autem in malitia sua perseveraverint, canticum vitæ nostræ futuræ labiis dicere potuerunt ; ipsam vero vitam, quæ tunc erit in ea veritate, quæ nunc significatur, obtinere non possunt ; quia noluerunt meditari, antequam veniret, et tenere quod venturum erat.

II. Nunc ergo, fratres, exhortamur vos, ut laudetis Deum : et hoc est quod nobis omnes dicimus, quando dicimus : « Alleluia. » Laudate Dominum, dicis tu alteri, dicet ipse tibi : Cum se omnes exhortantur, omnes faciunt quod hortantur. Sed laudate de totis vobis : id est, ut non sola lingua et vox vestra laudet Deum, sed et conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. Etenim laudamus modo in Ecclesia quando congregamur : cum quisque discedit ad propria, quasi cessat laudare Deum. Non cesset bene vivere, et semper laudat Deum. Tunc desinis laudare Deum, quando a justitia, et ab eo quod illi placet, declines. Nam si a vita bona nunquam declines : lingua tua tacet, vita tua clamat, et aures Dei ad cor tuum. Quomodo enim aures nostræ ad voces nostras, sic aures Dei ad

cogitationes nostras. Non potest autem fieri, ut habeat mala facta, qui habet bonas cogitationes. Facta enim de cogitatione procedunt: nec quisquam potest aliquid facere, aut ad aliquid faciendum membra movere, nisi primo præcesserit jussio cogitationis. Quomodo de interiori palatio, quidquid jusserit imperator, per imperium romanum emanat, quidquid videtis agi per provincias. Quantus motus fit ad unam jussionem imperatoris intus sedentis? Movet solum ille labia, cum loquitur, et movetur omnis provincia, cum fit quod loquitur: Sic et in unoquoque hominum intus est imperator, in corde sedet. Si bonus bona jubet, bona fiunt: si malus mala jubet, mala fiunt. Cum ibi sedet Christus, quid potest jubere, nisi bona? Cum possidet diabolus, quid potest jubere, nisi mala? In tuo autem arbitrio Deus esse voluit, cui pares locum, Deo, an diabolo? Cum paraveris, qui possidebit, ipse imperabit. Ergo, fratres, non tantum ad sonum attendite: cum laudatis Deum, toti laudate: cantet vox, cantet vita, cantent facta. Et si est adhuc gemitus, tribulatio, tentatio; sperate transitura omnia, et illum venturum diem quo sine defectu laudabimus. Ecce iste Psalmus, quoniam manifestus est; currendus est nobis. Distribuit enim universam creaturam laudantem Deum, et tanquam hortatur ut laudet, quasi invenerit tacentem.

III. « Laudate Dominum de cœlis ¹. » Quasi invenerit tacentes in cœlis laudem Domini, exhortatur ut surgant, et laudent. Nunquam cœlestia laudes Conditoris sui tacuerunt, nunquam terrestria Deum laudare cesserunt. Sed plane sunt quædam, quæ habent spiritum laudandi Deum in eo affectu, quo eis placet Deus. Nemo enim laudat, nisi quod ei placet. Sunt autem alia, quæ spiritum vitæ et intellectum ad laudandum Deum non ha-

¹ Psal. cxlviii, 1.

bent, sed quia et ipsa bona sunt, et in ordine suo integre disposita, et ad pulchritudinem universitatis referuntur, quam condidit Deus; ipsa quidem per se voce sua et corde suo non laudant Deum; sed cum ab intelligentibus considerantur, per ipsa laudatur Deus, et cum per ipsa laudatur Deus, quodam modo et ipsa laudant Deum. Verbi gratia, laudant Deum in cœlo omnia, quæ habent spiritum vitæ, et intellectum purum ad eum contemplandum et sine fastidio et defectu diligendum. Laudant autem Deum in terra per intellectum discernendi bonum et malum, per intellectum cognoscendi creaturam et Creatorem, homines qui ista cogitant, quibus tribuit Dominus mentem discernendi ista, delectandi atque laudandi. Homines possunt: pecora numquid habent hujusmodi intellectum? Si haberent hujusmodi intellectum pecora, non nobis diceret Deus: « Nolite esse sicut equus et mulus, » quibus non est intellectus ¹. » Quando hortatur nos, ut non simus sicut pecora, sine intellectu, ostendit nobis quia homini tribuit intellectum ad laudandum Deum. Arbores numquid vel vitam ipsam habent, qua sentiant sicut pecora? Nam pecora, etsi sensum interiorem rationalem et mentem intelligentem atque discernentem non habent, quam homo habet, ut laudent Deum: habent tamen vitam manifestam, sicut omnes novimus, appetendi cibum, utilia sumendi, noxia respuendi, sensus corporalia discernendi, visum ad colores, auditum ad voces, olfactum ad odores, gustatum ad sapes, motus vel ad voluptates, vel a molestiis. Intelligimus hæc, et videmus ante oculos nostros. Non habent rationem intelligendi; sed habent spiritum corporis animati, et vitam manifestam: arbores autem nec ipsam habent; et tamen omnia laudant Deum. Quare laudant Deum? quia cum

¹ Psal. xxxi, 9.

ista videmus, et consideramus Creatorem, qui ea fecit, de illis nascitur in nobis laus Dei; et cum ipsorum consideratione laudatur Deus, omnia laudant Deum. Cœpit ergo iste de cœlo, laudant omnia, et dicit: « Laudate. » Quare cum laudent, dicit: « Laudate? » Quia delectatus est in eo quod laudant, et placuit ei quasi adjungere hortationem suam. Quomodo si venias ad homines bonum aliquod operantes cum gaudio, sive in vinea, sive in messe, sive in aliqua agricultura; placet tibi quod faciunt, et dicis, Facite, agite: non ut tunc incipient facere, quando dicis: sed quia placet tibi quod facientes inveneris: adjungis gratulationem et exhortationem tuam. Dicendo enim: Facite, et exhortando facientes, voto quasi facis cum illis. In hac ergo exhortatione plenus Spiritu Propheta dicit hæc.

IV. Et Psalmus est « Aggæi et Zachariæ¹: » Sic habet titulum. Isti duo Prophetæ eo tempore, quo captivus populus tenebatur in Babylonia, prophetabant jam futurum finem captivitatis, ut restauraretur civitas Jerusalem², quæ bello ceciderat. Significaverunt ergo nobis in mysterio vitam futuram, ubi laudabimus Deum post captivitatem vitæ præsentis, ubi erit innovatio civitatis illius magnæ Jerusalem, unde peregrini suspiramus, captivati adhuc sub onere et sarcina corporis mortalis; unde adhuc gemimus in peregrinatione, exultabimus autem in patria. Qui autem non gemit peregrinus, non gaudebit civis; quia desiderium non est in illo. Prophetæ ergo isti sancti magnam consolationem præbuerunt tunc captivato populo secundum carnem, id est, constituto in Babylonia sub regibus alienigenis. Ostendebant enim per Prophetiam, futurum tempus liberationis a captivitate instaurationis Jerusalem. Sed illa omnia in figura gesta sunt³,

¹ Titulus Psalmi cXLVIII, juxta LXX. — ² 1 Esdr. v, 1, 2 et vi, 14. — ³ 2 Cor. x, 6.

habent veritatem suam: figurata sunt in antiquis, præsentia ostenduntur in nobis. Modo ergo quid dicit Apostolus? « Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino¹. » Nondum sumus in patria: quando erimus in patria? Quando triumphabimus devicto inimico diabolo, « Quando mors novissima inimica destruetur: tunc fiet » sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoriam. « Ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus » tuus²? » Quando ergo nulla erit mortis contentio, quæ modo est, et facit nos gemere ex defectu et mutabilitate rerum, ex fragilitate carnis humanæ? Contendunt nobiscum quotidie tentationes, contendunt quotidie delectationes: etsi non consentiamus, tamen molestiam patimur, et contendimus; et magnum periculum est, ne qui contendit vincatur: si autem non consentiendo vincamus, molestiam tamen patimur resistendo delectationibus. Non cessat, et non moritur hostis, nisi in resurrectione mortuorum. Sed præsumamus, fidamus, erigunt nos Aggæus et Zacharias³, cantant futuram liberationem nostram. Si illi populo cantaverunt, et impletum est; Christiano populo quod cantatur, non implebitur? Securi estote: tantummodo in ista peregrinatione vitæ quomodo agatis, videte. Non vobis placeat amor Babyloniæ, ne obliviscamini civitatem Jerusalem. Etsi corpus vestrum adhuc in Babylonia tenetur, cor vestrum ad Jerusalem præmittatur. Laudet ergo tota creatura Dominum: quia hoc ibi facturi sumus, quod hic præmeditamur.

V. « Laudate Dominum de cœlis: laudate eum in excelsis. » Primo de cœlis dicit, postea de terra: laudatur enim Deus, qui fecit cœlum et terram. Cœlestia tranquilla sunt, pacata sunt; ibi semper gaudium, nulla

¹ 2 Cor. v, 6. — ² Id. xv, 26 et 54, 55. — ³ 2 Esdr. v, 1.

mors, nulla ægrotudo, nulla molestia; semper laudant Deum beati: nos autem adhuc jussum sumus, sed cum cogitamus quomodo ibi laudetur Deus, cor ibi habeamus, et non sine causa audiamus, Sursum corda. Levemus cor sursum, ne putrescat in terra: quoniam placet nobis quod ibi agunt Angeli. Modo nos spe; postea re, cum illuc venerimus. « Laudate ergo eum in excelsis. »

VI. « Laudate eum omnes Angeli ejus, laudate eum » omnes virtutes ejus. Laudate eum sol et luna, laudate » eum omnes stellæ et lumen. Laudate eum cœli cœlo- » rum, et aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen » Domini¹. » Quando explicat omnia numerando? Sed tamen summatim et quasi omnia perstrinxit, et conclusit omnia cœlestia laudantia Creatorem suum.

VII. Et quasi diceretur ei: Quare illum laudant, quid illi debent, quid illis contulit, ut laudent eum sequitur: « Quoniam ipse dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et » creata sunt. » Non mirum si opera laudant operatorem, non mirum est si facta laudant factorem, non mirum si creatura laudat Creatorem. Ibi et Christus nominatus est, et quasi non audivimus nomen ipsius. Quis est Christus? « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, » et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud » Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso fac- » tum est nihil². » Per quid facta sunt? Per Verbum. Quomodo hic ostendit, quia per Verbum facta sunt? « Ipse » dixit, et facta sunt; ipse mandavit et creata sunt. » Nemo dicit, nemo mandat, nisi verbo.

VIII. « Statuit ea in sæculum et in sæculum sæculi³. » Omnia cœlestia, omnia superiora, virtutes omnes atque Angelos, civitatem quamdam supernam, bonam, sanctam, beatam: unde quoniam peregrinamur, miseri adhuc

¹ Psal. cXLVIII, 2-5. — ² Joan. 1, 1-3. — ³ Psal. cXLVIII, 6.

sumus; et quo redituri, in spe beati; et quo cum redierimus in re beati. « Statuit ea in sæculum et in sæculum » sæculi: præceptum posuit, et non præteribit. » Quale præceptum putatis habere cœlestia et Angelos sanctos? Quale præceptum dedit illis Deus? Quale, nisi ut laudent illum? Beati quorum hoc est negotium, laudare Deum. Non arant, non seminant, non molunt, non coquunt: opera enim sunt ista necessitatis, ibi necessitas non est. Non furantur, non deprædantur, non adulterantur: opera enim sunt ista iniquitatis, ibi iniquitas non est. Non frangunt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinum, non visitant ægrotum, non concordant litigiosum, non sepeliunt mortuum: opera enim sunt ista misericordiæ, ibi nulla miseria est, in qua fiat misericordia. O beati! Putamus, erimus et nos sic? Eia suspiremus, de suspirio gemamus. Et quid sumus, ut ibi simus? Mortales, projecti, abjecti, terra et cinis. Sed qui promisit, omnipotens est. Si ad nos attendamus, quid sumus? Si ad illum, Deus est, omnipotens est. Non est facturum Angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut vero pro minimo habet Deus hominem, propter quem mori voluit Unicum suum? Attendamus ad indicium dilectionis. Promissionis Dei tales arrhas accepimus: tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Quis mortuus est? Unicus. Pro quibus mortuus est? Utinam pro bonis, utinam pro justis. Sed quid? « Etenim Chris- » tus, ait Apostolus, pro impiis mortuus est¹. » Qui donavit impiis mortem suam, quid servat justis, nisi vitam suam? Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se avertat, non dicat: Non ero. Qui promisit, Deus est: et venit, ut promitteret; apparuit hominibus, venit suscipere mortem nostram, promittere

¹ Rom. v, 6.

vitam suam. Venit ad regionem peregrinationis nostræ, accipere hic quod hic abundat, opprobria, flagella, colaphos, sputa in faciem, contumelias, spineam coronam, suspensionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra: ad talia commercia venit. Quid hic dedit? quid accepit? Dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remissionem peccatorum; accepit contumelias, mortem, crucem. Attulit nobis de illa regione bona, et in regione nostra pertulit mala. Promisit tamen nobis quod ibi futuri simus unde venit; et ait: « Pater, volo, ut ubi » ego sum, et ipsi sint mecum¹. » Tanta præcessit dilectio. Quia ubi nos eramus, fuit nobiscum; ubi ipse est, erimus cum illo. Quid tibi promisit Deus, o homo mortalis? Quia victurus es in æternum. Non credis? Crede, crede. Plus est jam quod fecit, quam quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Ut vivas cum illo. Incredibilius est quod mortuus est æternus, quam ut in æternum vivat mortalis. Jam quod incredibilius est tenemus. Si propter hominem mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus est qui vivit in æternum? Sed quomodo mortuus est Deus, et unde mortuus est Deus? Et potest mori Deus? Accepit ex te, unde moreretur pro te. Non posset mori, nisi caro; non posset mori, nisi mortale corpus: induit se ubi pro te moreretur, induet te ubi cum illo vivas. Ubi se induit morte? In virginitate matris. Ubi te induet vita? In æqualitate Patris. Elegit sibi hic thalamum castum, ubi conjungeretur sponsus sponsæ. Verbum caro factum est², ut fieret caput Ecclesiæ. Verbum enim ipsum non est pars Ecclesiæ: sed ut esset caput Ecclesiæ, carnem assumpsit. Quidam nostrum jam sursum est, quod hic accepit, ubi mor-

¹ Joan. xvii, 24. — ² Id. i, 14.

tuus est, ubi crucifixus est. Jam quædam primitiæ tuæ præcesserunt, et dubitas quia secuturus es?

IX. Ergo convertat se et ad terrena, quia jam dixit laudes cœlestium. « Laudate Dominum de terra¹. » Superius enim unde cœpit? Laudate Dominum de cœlis; et enarravit cœlestia: modo audi terrestria. « Dracones et » omnes abyssi. » Abyssi, profunditates aquarum sunt: maria omnia, nubilosus iste aër ad abyssum pertinet. Ubi nubes, ubi venti, ubi tempestates, ubi pluviae, coruscationes, tonitrua, grandines, nix, et quidquid vult Deus fieri super terras de isto humido et caliginoso aëre, totum hoc terræ nomine appellavit, quia nimis mutabile est atque mortale: nisi forte putatis quia sursum pluit stellis. Omnia ista hic fiunt prope ad terram. Et aliquando sunt homines in cacuminibus montium, et nubes sub se vident, et fiunt plerumque pluviae: et apparent bene intentis omnia ista, quæ perturbato aëre concitantur, hic fieri in ista mundi parte infima. Propterea ad ista caliginosa, id est, ad hunc aërem, tanquam ad carcerem, damnatus est diabolus, de apparatu superiorum Angelorum lapsus cum angelis suis: nam Apostolus hoc de illo dicit: « Secundum principem potestatis aëris hujus, qui nunc operatur in filiis diffidentiae². » Et alius Apostolus dicit: « Si » enim Deus angelis peccantibus non pepercit, sed » ceribus caliginis inferni retrudens, tradidit in iudicio » puniendos servari³; » infernum hoc appellans, quod inferior pars mundi sit. Noli enim cogitare quid accepit diabolus, sed quid perdidit. Omnia ergo ista videtis, qualia sunt, mutabilia, turbata, terribilia, corruptibilia: tamen habent locum suum, habent ordinem suum, implent et ipsa universi pulchritudinem pro modo suo, et ideo laudant Dominum. Conversus ergo ad illa, tanquam

¹ Psal. cxlviii, 7. — ² Ephes. ii, 2. — ³ 2 Petr. ii, 4.

exhortans et ipsa; imo exhortans nos, ut eorum consideratione laudemus Dominum, (sic enim laudant Deum, cum considerata pariunt laudem Dei) cœpit dicere: «Laudate Dominum de terra, dracones et omnes abyssi.» Dracones circa aquam versantur, de speluncis procedunt, feruntur in aëra, concitatur propter eos aër: magna quædam sunt animantia dracones, majora non sunt super terram. Propterea inde cœpit dicere: «Dracones et omnes abyssi.» Sunt autem speluncæ aquarum latentium, unde fontes, unde flumina procedunt: et alia procedunt, ut fluant super terram, alia occulte subter eunt: et totum hoc, atque omnis ista humida natura aquarum, simul cum mari et isto infimo aëre, abyssus vel abyssi vocantur, ubi vivunt dracones et laudant Deum. Quid, putamus quia choros faciunt dracones, et laudant Deum? Absit. Sed vos considerantes dracones, attendite artificem draconum, creatorem draconum; et cum miramini dracones, et dicitis: Magnus Deus qui hæc fecit, dracones laudant Deum de vocibus vestris. «Dracones et omnes abyssi.»

X. «Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus¹.» Quare hic addidit, «Quæ faciunt verbum ejus?» Multi stulti non valentes contemplari et discernere creaturam locis suis et ordine suo, sub nutu et jussu Dei agentem motus suos, visum est illis quia superiora omnia Deus gubernat, inferiora vero despiciit, abjicit, deserit, ut nec curet ista, nec gubernet, nec regat; sed casibus regantur, quomodo possunt, quæ possunt: et movent illos quæ dicunt aliquando sibi; (sed non dicant tibi, id est, ne audiendo consentias, quando ista dicunt; blasphema enim sunt et execrabilia Deo:) Si Deus plueret, numquid plueret in mare? Qualis, in-

¹ Psal. cxlviii, 8.

quiunt, providentia? Getulia sitit, et mare compluitur. Acute sibi videntur tractare: quibus dicendum est hoc, Getulia vel sitit, tu nec sitis. Bonum enim erat ut diceret Deo: «Anima mea velut terra sine aqua tibi¹.» Quod alio loco aperte dicitur: «Sitivit tibi anima mea, quam multipliciter tibi et caro mea².» Et Dominus in Evangelio, «Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur³.» Iste enim jam saturatus est, quia talia disputat; quasi sibi doctus videtur, nec vult discere, ideo non sitit. Nam si sitiret, vellet discere; et inveniret quia totum Dei providentia fit in terra; et miraretur disposita etiam membra pulicis. Attendat Charitas Vestra. Quis disposuit membra pulicis et culicis, ut habeant ordinem suum, habeant vitam suam, habeant motum suum? Unam bestiolam brevem, minutissimam considera, quam volueris. Si consideres ordinem membrorum ipsius, et animationem vitæ qua movetur⁴, ut pro se fugit mortem, amat vitam, appetit voluptates, devitat molestias, exerit sensus diversos, viget in motu congruo sibi. Quis dedit aculeum culici, quo sanguinem sugat? Quam tenuis fistula est, qua sorbet? Quis disposuit ista? quis fecit ista? Expavescis in minimis, lauda magnum. Hoc itaque tenete, fratres mei, nemo vos de fide excutiat, et de sana doctrina. Qui fecit in cœlo Angelum, ipse fecit in terra vermiculum: sed Angelum in cœlo pro habitatione cœlesti, vermiculum in terra pro habitatione terrestri. Numquid Angelum fecit reperere in cœno, et vermiculum in cœlo? Distribuit sedibus habitatores; interruptionem incorruptis sedibus dedit, corruptibilia corruptibilibus locis. Totum attende, totum lauda. Qui ergo disposuit membra vermiculi, non gubernat nubes? Et

¹ Psal. cxlii, 6. — ² Id. lxii, 2. — ³ Matth. v. — ⁴ Forte, movetur per se, fugit mortem.

quare in mare pluit? Quasi non sint in mari, quæ alantur pluvia: quasi non ibi fecit pisces, quasi non ibi fecit animalia. Attendite quomodo currunt pisces ad aquam dulcem. Et quare, inquit, pisci pluit, et mihi aliquando non pluit? Ut cogites te in regione esse deserti, et in peregrinatione vitæ; et amarescat tibi vita præsens, ut futuram desideres; aut ut flagelleris, et corripiaris, et corrigaris. Quomodo autem distribuit propria regionum? Ecce, quia de Getulia locuti sumus, pluit hic prope omni anno, et omni anno dat frumentum: servari hic frumentum non potest, cito corrumpitur; quia omni anno datur: ibi, quia raro, et multum datur, et diu servatur. Sed forte putas, quia ibi deserit Deus homines, aut non ibi secundum jucunditatem suam et laudant, et glorificant Deum? Apprehende inde Getulum, pone inter istas arbores amœnas: fugere hinc vult, et redire ab nudam Getuliam. Omnibus ergo Deus locis, regionibus, temporibus, sua quæque distribuit et ordinavit. Et longum est commemorare diligentior considerationem omnium rerum. Quis illam explicat? Tamen qui oculos habent, multa ibi vident: cum viderint, placent; cum placuerint, laudantur, non tanquam ipsa, sed ille qui fecit: ita omnia laudabunt Deum.

XI. Hæc considerans spiritus Prophetæ, cum dixisset: « Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, » quæ omnia turbata videntur, quibusdam stultis, et quasi casibus agitari, addidit, « Quæ faciunt verbum ejus. » Non tibi ergo videantur casibus moveri, quæ verbo Dei in omni motu suo deserviunt. Quo vult Deus, illuc ignis, illuc fertur nubes, sive pluviam, sive nivem, sive grandinem portet. Et quare aliquando percutiunt montem fulmina, et non percutiunt latronem? Quodcumque possum dicere pro captu mentis meæ, quantum Deus donare dig-

natur, majores majora noverint, et amplius intelligant; et det vobis Deus plus sapere quam dico, tamen cum temperantia, sine superbia. Possum ergo pro modulo meo dicere, quare percutiant montem, et non percutiant latronem: quia forte adhuc latronis conversionem quærit; et ideo percutitur mons qui non timet, ut mutetur homo qui timet. Aliquando et tu cum das disciplinam, terram feris, ut infans expavescat. Et aliquando ferit et quem vult hominem. Sed dicis mihi: Ecce ferit innocentiorum, et dimittit sceleratiorum. Noli mirari: undecumque mors pio bona est. Unde autem scis, illi sceleratiori, si se mutare noluerit, quid poenarum in occulto servetur? Nonne mallent fulmine incendi, quibus in fine dicetur: « Ite in » ignem æternum¹? » Opus est, ut innocens sis. Quid enim? Malum est mori naufragio, et bonum est mori febre? Sive inde, sive inde moriatur, quære qualis sit qui moritur; quo post mortem iturus est, non unde de vita exiturus. Quacumque occasione hinc exituri sumus. Quibus exitibus Martyres exire meruerunt? numquid febribus? Quomodo multi optant ut febre solvantur? Alii uno ietu gladii, alii ignibus, alii bestiis? Et devoraverunt bestię corpora Martyrum, et non timuerunt ne perirent corpora ipsorum. Undique enim Deus reducet corpora sanctorum suorum, cui capilli nostri numerati sunt². Et quando voluit, tres pueros ab igne liberavit³. Numquid ideo Machabæos in igne deseruit⁴? Illos aperte liberavit, istos occulte coronavit. Novitur igitur Deus quid agat. Tu time, et bonus esto. Undecumque voluerit ut exeat hinc, paratum te inveniat. Inquilinus enim es⁵, non possessor domus. Locata est enim tibi domus; domus ista tibi locata est, non donata, etsi nolis, migrabis: et non eam

¹ Matth. xxv, 41. — ² Id. x, 30. — ³ Dan. iii, 24, 93. — ⁴ 2 Machab. vii, 1 et seqq. — ⁵ Psal. cxviii, 19.

tali conditione accepisti, ut quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus tuus? Quando voluero, cum dixerō: Migra, paratus esto. Expello te de hospitiō, sed dabo domum: inquilinus es in terra, eris possessor in cœlo.

XII. Quidquid ergo hic accidit contra voluntatem nostram, noveritis non accidere, nisi de voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius: etsi nos non intelligimus quid quare fiat, demus hoc providentiæ ipsius, quia non fit sine causa, et non blasphemabimus. Cum enim cœperimus disputare de operibus Dei, Quare hoc, quare illud; et, Non debuit sic facere, male fecit hoc: ubi est laus Dei? Perdidisti Alleluia. Omnia sic considera, quomodo placeas Deo, et laudes artificem. Quia si intrares forte in officinam fabri ferrarii, non auderes reprehendere folles, incudes, malleos. Et da imperitum hominem nescientem quid quare sit, et omnia reprehendit. Sed si non habeat peritiam artificis, et habeat saltem considerationem hominis, quid sibi dicit? Non sine causa hoc loco folles positi sunt; artifex novit quare, etsi ego non novi. In officina non audet vituperare fabrum; et audet reprehendere in hoc mundo Deum. Ergo quemadmodum « Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus: » sic omnia quæ vanis videntur in rerum natura temere fieri, non faciunt nisi verbum ejus, quia non fiunt nisi jussu ejus.

XIII. Deinde dicit, ut Dominum laudent, « Montes et omnes colles, ligna fructifera et omnes cedri; bestiarum et omnia pecora, reptilia et volatilia pennata. » Deinde ad homines: « Reges terræ et omnes populi, principes et omnes judices terræ; juvenes et virgines, seniores cum junioribus laudent nomen Domini¹. »

¹ Psal. cxlviij, 9-12.

Explicata est laus de cœlo, explicata est laus de terra.

XIV. « Quia exaltatum est nomen ejus solius¹. » Nemo hominum quærat exaltare nomen suum. Vis exaltari? Illi te subde, qui non potest humiliari. « Exaltatum est nomen » ejus solius. »

XV. « Confessio ejus in terra et cœlo². » Quid est, » Confessio ejus in terra et cœlo? qua ipse confitetur? Non: sed qua illum omnia confitentur, omnia clamant: omnium pulchritudo quodam modo vox eorum est, confitentium Deum. Clamat cœlum Deo, Tu me fecisti, non ego. Clamat terra, Tu me condidisti, non ego. Quomodo clamant ista? Quando considerantur, et hoc invenitur; ex tua consideratione clamant, ex voce tua clamant. « Confessio ejus in terra et cœlo. » Attende cœlum, pulchrum est; attende terram, pulchra est; utrumque simul valde pulchrum est. Ipse fecit, ipse regit, ipsius nutu gubernantur, ipse trajicit tempora, momenta ipse instaurat, per se ipsum instaurat. Omnia ergo ista laudant illum, sive in statu, sive in motu, sive de terra deorsum, sive de cœlo sursum, sive in vetustate, sive in renovatione. Cum vides hæc, et gaudes, et attolleris in artificem, et invisibilia ejus per ea quæ facta sunt intellecta contueris³. « Confessio ejus in terra et cœlo: » Id est, confiteris ei de rebus terrenis, confiteris ei de rebus cœlestibus. Et quia ipse fecit omnia, et melius illo non est aliquid, quidquid fecit intra⁴ illum est; et quidquid in his tibi placet, minus est quam ipse. Non ergo ita tibi placeat quod fecit, ut recedas ab eo qui fecit: sed si amas quod fecit, multo magis eum qui fecit. Si pulchra sunt quæ fecit, quanto pulchrior est qui fecit? « Confessio ejus in terra » et cœlo. »

XVI. « Et exaltabit cornu populi sui. » Ecce quod pro-

¹ Psal. cxlviij, 13. — ² Ibid. 14. — ³ Rom. 1, 20. — ⁴ Forte infra.

phetabant Aggæus et Zacharias. Modo cornu populi ipsius humile est in tritibus, in tribulationibus, in tentationibus, in tusione pectorum : quando « Exaltabit cornu » populi sui? » Quando venerit ipse Dominus, et ortus fuerit sol noster : non iste qui oculis videtur, et oritur super bonos et malos¹; sed de quo dicitur « Vobis qui » « timetis Deum, orietur Sol justitiæ, et sanitas in penis ejus². » Et de quo dicturi sunt superbi et impii : « Justitiæ lumen non luxit nobis, et sol non est ortus nobis³. » Ipsa erit æstas nostra. Modo fructus per hybernum in radice non apparent, attendis quasi aridas arbores per hyemem. Qui non novit videre, aridam putat vitem : et forte juxta est quæ vere aruit : similes sunt ambæ per hyemem; illa vivit, illa mortua est : sed illius vita et illius mors in abscondito est : æstas procedit, vita illius clarificatur, mors illius manifestatur; procedit honor foliorum, fecunditas fructuum; vestitur vitis in facie, ex eo quod habet in radice. Ergo modo, fratres, tales sumus, quales sunt alii homines : quomodo nascuntur, manducant, bibunt, vestiuntur, transigunt vitam istam; sic et sancti. Aliquando ipsa res decipit homines, et dicunt : Ecce quia cœpit esse Christianus, numquid non ei dolet caput? Aut quia Christianus est, quid habet plus a me? O vitis arida, attendis juxta te vitem mundam in hyberno, sed non aridam. Æstas veniet, veniet Dominus, honor noster, qui latebat in radice; et tunc « Exaltabit cornu populi sui, » post captivitatem, in qua mortaliter vivimus. Unde dicit Apostolus : « Nolite ante tempus quidquam judicare, donec veniat Dominus, et illuminabit abscondita tenebrarum, et tunc laus erit unicuique a Deo⁴. » Sed dicis mihi, Ubi est radix mea? ubi est fructus meus? Si credis, nosti ubi est radix tua. Ibi est enim, ubi est fides tua,

¹ Matth. v, 45. — ² Malach. iv, 2. — ³ Sap. v, 6. — ⁴ I Cor. iv, 5.

ubi spes est et charitas tua. Audi Apostolum : « Mortui enim » estis¹. » Quasi per hyemem mortui apparebant; audi quia vivunt : « Et vita vestra abscondita est cum Christo » in Deo. » Ecce ubi habes radicem. Quando ergo honore ornaberis? quando fecundaberis fructu? Audi illum sequentem : « Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc » et vos apparebitis cum ipso in gloria². Et exaltabit » cornu populi sui. »

XVII. « Hymnus omnibus sanctis ejus. » Hymnus scitis quid est? Cantus est cum laude Dei. Si laudas Deum, et non cantas, non dicis hymnum : si cantas, et non laudas Deum, non dicis hymnum : si laudas aliud quod non pertinet ad laudem Dei, etsi cantando laudes, non dicis hymnum. Hymnus ergo tria ista habet, et cantum, et laudem, et Dei. Laus ergo Dei in cantico, hymnus dicitur. Quid est ergo, « Hymnus omnibus sanctis ejus? » Accipiant sancti ejus hymnum, dicant sancti ejus hymnum : quia hoc est quod accepturi sunt in fine, hymnum sempiternum. Ideo alio loco dicit Psalmus : « Sacrificium » laudis glorificabit me, et ibi est via, qua ostendam illi » salutare meum³. » Et, « Beati qui habitant in domo » tua, in sæcula sæculorum laudabunt te⁴. » Hoc est, « Hymnus omnibus sanctis ejus. » Qui sunt sancti ejus? « Filiis Israël, populo appropinquanti sibi. » Nemo dicat : Non sum filius Israël. Ne putetis Judæos filios Israël esse, et nos non esse filios Israël : audeo vobis dicere, fratres mei, illi non sunt, et nos sumus. Audite quare : quia major est natus secundum spiritum, quam natus secundum carnem. Unde Israël? Ex Abraham : quia Isaac ex Abraham, Israël ex Isaac. Quomodo placuit Deo Abraham? « Credidit autem Abraham Deo, et deputatum est

¹ Coloss. iii, 3. — ² Ibid. 4. — ³ Psal. xlix, 23. — ⁴ Id. lxxxiii, 5.